

Датум: 22. 07. 2009. године

Историјат МХЕ "Власеница" Горњи Залуковиц

Одмах по завршетку другог свјетског рата, односно у првом петогодишњем плану развоја Народне Републике Босне и Херцеговине нашла се и Хидроелектрана "Власеница" на Студеном Јадру у Горњем Залуковику, заједно са ХЕ Богатићи и ХЕ Месићи.

Пројекат ХЕ "Власеница" радили су наши познати стручњаци Јарослав Черни и Микулец 1947. године, а о каквим се стручњацима ради потврђује чињеница да њихова имена носе многе установе и институти.

Електрана је пројектована као проточна електрана са водом коју даје извориште Студеног Јадра у Горњем Залуковику, са гарантованим протоком од 0,7 m³/sec током осам мјесеци у години и са :

- **тлачним цјевоводом** дужине 958,4 m, промјера 0,7 m израђеног од ливеног челика, којим се савладава пад од 167,5 m, од капитажне-захватне грађевине до стројаре
- **двије турбине** типа Пелтон, са по једним радним колом и једном сапницом-иглом, снаге од по 650 KS (475 kW)
- **два генератора** снаге од по 650 kVA, номиналног напона од 3,15 kV и 500 обртаја у минути
- **трансформацијом** 3/10/35 kV

Електрана је грађена у најтежим временима Информбироа средствима Државе и добровољним радом, првенствено становника овог краја и цијеле општине Власеница. Наиме, нема ни једна кућа у Горњем Залуковику која није давала радни допринос на изградњи хидроелектране, кроз ископе, превоз, вађење сиге и друге видове помоћи.

На градилишту ХЕ су се нашли стручњаци из цијеле ФНР Југославије јер су турбине биле произведене у Литостроју из Љубљане 1949. године, генератори произведени 1948. године у фабрици Раде Кончар из Загреба и носе редне бројеве 5 и 6, цијеви су произведене у Жељезари Зеница, заштите у Искри из Крања итд. Грађевински материјал за стројару електране и пратеће објекте је обезбјеђен са подручја Горњег Залуковица.

Градња електране је била изузетно тешка јер није било грађевинских машина па су сви радови извођени ручно.

Електрана је, и поред свих тешкоћа у периоду градње, завршена за непуне двије године и први агрегат пуштен у погон 23. јула 1949. године што се узима као званичан датум пуштања ХЕ "Власеница" у рад. Други агрегат је монтиран и пуштен у рад 1950. године, тако да се у неким подацима и ова година користи као година пуштања ХЕ "Власеница" у рад.

Електрана је у почетку свог рада била повезана 35 kV далеководом преко Зворника са ТЕ Крека у Тузли и паралелована ради стабилнијег рада.

Поред 35 kV далековода за Зворник изграђени су 10 kV далеководи за Хан Пијесак, гдје је поред становништва општине првенствена намјена била напајање војних објеката Војске Југославије, а изграђени су и 10 kV далеководи за Власеницу и Шековиће.

Хидроелектрана "Власеница" је све вријеме изградње ХЕ Зворник напајала градилиште струјом, и то је био један од приоритета у тадашњем раду ове хидроелектране.

Снага и енергија којом је ХЕ "Власеница" располагала у то вријеме могла је да задовољи потребе читаве регије Бирча, обзиром на степен електрификације и првобитну намјену електричне енергије у домаћинствима.

Генератори и турбине које су уграђене приликом изградње Хидроелектране 1948. и 1949. године и данас се налазе у овом објекту у добром су стању и даље производе електричну енергију.

У протеклих 60 година извршено је по једно премотавање генератора, једног 1976. године, а другог 1992. године, вршена је замјена једног турбинског кола и накнадна санација оба турбинска кола која су била оштећена кавитацијом.

Поред радова који се могу сматрати редовним, током протеклих 60 година вршена је замјена дијела опреме и ради саме модернизације, што је такође намјера "Електро Бијељине" да уради у овој и наредној години кроз реконструкцију енергетског дијела постројења и аутоматизацију Хидроелектране.

Овом модернизацијом извршиће се значајан технолошки напредак код опреме. Кад је ријеч о прекидачима снаге (склопке) то је пут од пнеуматских прекидача са компресорским постројењем до најсавременијих вакумских прекидача или кад се ради о заштитама онда је то пут од механичких заштита до микропроцесорских са даљинским надзором и управљањем.

ХЕ "Власеница" је прошла разне режиме рада од почетног острвског у почетку рада 1949. године, каснијег паралелног, када се енергетски систем развио па поново острвског рада од маја 1992. до априла 1993. године и дефинитивног опет уобичајеног рада са дистрибутивном мрежом. Острвски рад у периоду 1992-1993. је и била провјера њене првобитне намјене да напаја војне објекте и све оно што је у функцији војске у случају потпуног и дуготрајног нестанка редовног напајања. Своју намјену је оправдала, и највећим дијелом извршила задатак који јој је био постављен још 1949. године.

Хидроелектрана "Власеница" је у протеклих 60 година произвела 332 милиона kWh са просјечном годишњом производњом од 5,5 милиона kWh, а годишња производња се кретала од 5,0 до рекордних 6,25 милиона kWh.

Ова производња може се и повећати наредном фазом реконструкције хидроелектране када би требало да се изврши замјена агрегата модернијим агрегатима веће снаге који ће искористи сву расположиву воду које има на преливу током шест мјесеци у години.